

انى ربت في اسم له خمسة اركان وكلهم مقتسبة من الطبقات الست
المعتبرة ولكل واحد منها خمسة افراد معينة عدا السادس ركنه الاول
في اخره الطبقة الاولى وثانيه في اخر الثانيه وثالثة نالته في السادسة ورابعه
ثالثة في الثانية وخامسه ثانية السادسة في السكون والثالثة في الاولى
عند الوصل الاول مع الثاني منه اسم جنس من العوامل او هو حرفه لمن
ليس له حظ من الاعراب في الحافل والثاني مع الثالث بلدة اهلها منسوبة
بالسر والثالث بالرابع جارحة مؤثرة عند لزومها وهي مؤنث على صورة
المذكر كأنها الحثي والرابع مع الخامس عقد من العقود عند تجرده كما
هو المشهود وان انضم الاول بالثاني والثالث يحصل فعل من الافعال
المتعلة والثاني مع الثالث والرابع شعبة الجبل وحروفه الاربعة دون الاخير
تدل على القضيبة الصغير وهو بسيط ومركب باعتبار الجوهرية والعرضية
ومربع وقديثك ويثنى حين ينطوى وهو كالهيولى لريب المنون بل هو
جوهر متحيز للشئون وفي اصله صحيح وسالم من انواع العال وان يرى
على صورة العليل والنظر الى لفظه مؤنث منصرف وبسيطة تنقسم طولاً
لاعرضاً ولا عمقاً وهي ارض عليها حدائق غلباء فيهن الاوراق والازهار
وقد توجد الثمار وكميتها كأنهن محدودة بالخطوط الفاصلة ولهن اربعة
اوجه ولكل منها ثلثة وجوه ولها خصائص منها ان تنزبل غموم الروع
بإشاعة الوقوع ومنها ان تعلم علوم الغريبة وان تعرف نقل انها عالمة مخيرة

عن المعاني الموحشة والمستأفة الا انها على مذهب الدورية واصلمها واحدة
تشعب منها الامثال التي يضر بونها عند الاستعمال ويجدونها الاوليا قرباً
وبعداً وهي معجمة فيها ثلث علايم او خمس لها بالاعتبار وتدل دون
معناها المشهور على بقية الاموال وعرض النخيل سواء كان رطباً او يابساً
منشأها انسان ليس مثلنا وله اسم مركب من خمسة احرف الحرفان
الاولان منه يطابق [١] بحرف في اسمها الاولى لفظاً وعدداً الا انه اعجمي وهي
ليست كذا وثلاثة الباقية منه تدل على الابرض عندنا عن هي الاثمة تشهد
في سنه ثمان واربعين مرأت ولكل مرة فيها لذة اخرى للاولياء

[١] مطبوع نسخهده (يطابقان) ايسهده ، ضيا باشانك ال يازيسيله
اولان اصلنده (يطابق) در .

دکل مرد خدا بلکه خداسین
 که اسرار خدایه شناسین
 بیلورسین ای طیب مهر بانم
 نگر چکدی بوجسم ناتوانم
 عزیزم همنشینم اولدی ذلت
 جوانلقده بی پیر ایتدی علت
 مرض سختدن ایتدی شویله تبعید
 اطبادن دوادن کسدم امید
 دکلم مقتدر بر التفاته
 باقردم دورین ایله حیاته
 وجودم ضعف ایله دوندی خلاله
 ایشم قالدی جناب لایزاله
 فغان و زار ایدی هرروز کارم
 بو حال اوزره کچردی روز کارم
 عنایتنامه کز کیم واصل اولدی
 کوکلده بیک مسرت حاصل اولدی
 دخی اچیزدن اول کتابی *
 بورسمه ایلم اکا خطابی
 دیدم ای نسخه تحقیق و عرفان
 نوید یار و تعویذ دل و جان
 سن اول جانانک ایتدک دستنی بوس
 همان بن قالدیم انجق زار و مایوس

ناظم امامیه متصرفی ایلیک علت ناصور ایله بر کشته حال
 اولقله سیواسده پوست نشین ارشاد اولاده نور علی بابا
 طرفندره وارد اولاده نامه تفریبی ایله علت مذکوره
 کسب هفت و زوال اتمکله یازیلده هوا بنامه در

نام:

بنم ای نور چشم افتخارم
 مددکارم انیسیم عمکسارم
 سرور خاطر م شوق درونم
 فرج بخش دل زار و زبونم
 سپهر فیض و عشقک افتابی
 کالات الهینک کتابی
 فروغ ذاته مظهر در جمالك
 کالات خدادندر کالك
 اوتاندرسک نوله حسنکله ماهی *
 عیان و جهکده انوار الهی
 حرم بارگاه قرب حقسین
 سکا مردضرا دینسه احقسین

حسد ای نامه فرخنده طالع
 سکا اولدی نگاه یار واقع
 دیوب بونظمی هم کوز یاشی صاحبدم
 بر از فکر ایتم آخر مهرین اچدم
 نه کوردم بر کتاب پر معانی
 لسان الغیدر هر بر بیانی
 صفوف واردات اولمش سطور
 مزایای ایدر واله شعوری
 جلی هر نکته سنده بیک حقایق
 عیان هر جمله سنده بیک دقایق *
 زبانی عالم عرفان زبانی
 بیانی فیض ربانی بیانی
 یازلمش بر یجه بحث حقیقت
 که هر حرفی دکر بیک کره دقت
 باقوب اول نسخه یه تکرار تکرار
 تسلی بولدی هر لحظه دله زار
 نگاه ایتمکجه بن نقش کتابه
 مدار خفت اولدی اضطرابه
 وجود ناتوانه کلدی قدرت
 کورندی وجهه آثار صحت
 تغیر کلدی صحتله مزاجه
 مدارا قلمدی طبه علاجه

سرور و بهجت کلمه بیانه
 یکیدن کلشم کویا جهانه
 بونک شکر نده عجزم کر چه ظاهر
 ایشم انجق خلوص اوزره دعادر
 وجودک کورمیه حاجت علاجه
 طیب اول اهل درد و احتیاجه
 صفا اوزره کچه عمر و زمانک
 بوله فیض مؤبد خاندانک

یہ شیخ مشار الیہر اما سیدہ یازلمہ اولادہ
دیگر جو انامہ در

ای نور علی و نور عالی
مجموعهٔ جملهٔ معالی
حلال دقایق حقایق
کشاف حقایق دقایق
مشعل کش شاہراہ تحقیق
پاداش طریق خضر توفیق
دانای بواطن و ظواہر
دریای محیط عالم سر
مرآت جهان نمای عرفان
خورشید سپہر فیض و احسان
سجادہ نشین فیض و ارشاد
فردالفرد کزوہ افراد
ای مرشد کامل الہی
یوق فضل و کمال کہ تناهی
درد دلہ نسخۂ شفا سین
عالمہ برایت خداسین
برنامۂ دلنوا زک الدم
اخبار حیات سازک الدم

مفہومی وفا مآلی احسان
مضمونی کرم مفادی عرفان
ہر حرفی مزیل چرک الام *
ہر لفظی دلیل شوق و آرام
اول شوق ایلہ دل جہانہ صیغمن
دلشاد لغم بیانہ صیغمن
کیفیت معنی مشاہد
ویردی دل زارہ ذوق یخچ
حقا کہ غریبدر بورؤیا
انجامنی ایڈہ خیر مولی
دائی مرئی مرائی بردر *
رؤیت اما عجیب سردر
بویحشدہ کر چہ قول چوقدر
تحقیقنہ اجتمال یوقدر
توحیددہ چونکہ غایت اولمز
برداژدہ نہایت اولمز
منع ایلیہ جکدی کوردم اشغال
یازدم بو برایکی سطری درحال
ای حسرتی بغرمی ایڈن خون
تقصیرمی ایلہ عفوہ مقرون
قیل منکری فیضک ایلہ اسکات
اول مظهر جملہ ککالات

طرفه برکاشانه غمدر ضیا ملک فنا
هر کین اول خانه به کریان کیرر کریان چیقار

* *

عالم اولدر که بیله رتبه جهل و عجیزین
عاقل اولدر که ایده کندی جنونن تمیز

* *

ایلدی بی تاب حیرت کو کلی درد فراق
اولدی مانع عرض اخلاصه کمال اشتیاق

ختم دیوان

ضیا یاشانک باز ما دیوانده مطبوع مجموعه اشعارده
تصادف ایده مد یلکم شو بیندلی (خرابات) ک
ایلینجی هلمزنده نقل ایتمم :

هوای کا کلکله جسم بیمار مده جان دترر
وزان اولدقچه صرصر باغده برک خزان دترر
مکر خورشیدی حسنک خسته حمای عشق ایتمش
آنکچون آسمانده هم یانار هم هر زمان دترر
بیاضندن بیلور قرب صباح لیله عمری
دم بیریده آدن دست و پای مردمان دترر

* *

یار مشفقدر چالار ساعت بی آگاه ایدر
عمر مک هر ساعتی کچدکجه بر کیز آه ایدر

* *

بیتاب کوردی عاشقنه سینه طوتدی یار
آخر نفسده خسته به آینه طوتدی یار

* *

بر نظر ایت چیچکله برصو ویرن جوانی کور
باغ وجوده قیل نظر صنعت باغبانی کور

* *

طابعك ماڻه لری

قونك اولى سلطان (عثمان) بن ارطغرل
 كه اولدر جمله دن اول قویان رسم جهانبانی
 علاءالدین سلجوقی ایدوب طبل و علم ارسال
 محقق آلتیوز طقسان طقوزدر خطبه عنوانی
 یکر میله یدی ییل سلطنت سوردی عدالتله
 بودولنده بووضع ایتدی قمو ترتیب دیوانی
 جهان بی بقادن عزم ایدوب اول سرور عالم
 یرینه کوردی لایق اوغولی سلطان (اورخانی)
 جلوس ایتدی یدی یوزله یکر می آتی سالنده
 سعادتله اوتوز بش ییل جهانك اولدی سلطانی
 غزایه صرف ایدوب اوقاتی هیچ طورمدی خالی
 مسخر ایلدی تدریج ایله اطراف بلدانی
 بوکلزار فنادن اولده ایتدی عاقبت رحلت
 اوسروباغ دولت کیتدی عقبایه خرامانی
 جلوس ایدوب یرینه اوغولی سلطان (مراد) آنك
 تماما روم ایلین فتح ایتدی آجدی کافرستانی
 جلوسینه یدی یوز داخی آلتمش بر اولور تاریخ
 بودر الحق سلاطینك شجیبی مرد میدان
 اوتوز بر ییل سوروب دولت غزایولنده سرویردی
 شهادتله اوسرور حاصل ایتدی قرب رحمانی
 شهید اولدی چون اول سلطان غازی عسکر اسلام
 جلوس ایتدی بر دیلر فی الحال اوغلی (بلدرم) خانی

فهرست شاهانه آل عثمانه [*]

خطالردن امین ایله الهی آل عثمانی
 چون ایتدك بونلری سن اهل اسلامك نكهبانی
 بونسل پاك ایله دین محمد تقویت بولدی
 شرفبخش اولدی دهره بونلرك آیین وارکانی
 اطاعت اوزره در شرع مینه دأما بونلر
 قویدر حق بوکیم بوخاندانك صدق وایمانی
 عدالتله شجاعته سخاوتله مروته
 نظام عالم ایچون ایتدی لر سعی فراوانی
 آروپ بونلرك تاریخنی دقت ایدوب جمله
 کتوردن نظمه لطف حق ایله فهرست شاهانی
 اوله تاهر کسك خاطر نشانی جمله تاریخ
 کله هر سوز که نظمه واردر آنك حفظه امکانی
 ایدوب موزون و هموار اولدی برشنامه اجمال
 رجام اولدر اوله معذور اکر وار ایسه نقصانی

[*] (همدی) نك ۷۸ نجی صحیفه ده بحثی کین

جلوسینه یدی یوز داخی طقسان ایکدر تاریخ
 شجاعته سلاطین ایچره آنک یوقدر اقرانی
 نه دم عزم ایلیوب میدانه آت صالحسیدی کفاره
 صانیدک برق خاطرندنده تیغ برانی *
 سریر سلطنتده ایلیدی اون دردی چون تکمیل
 سکز یوز بشده آخر ایتدی ترک عالم فانی
 سلیمان بکه موسی بک سوروب بریجه ییل دولت
 ایکسیده آنوب طوتدی بولوب خالی بومیدانی
 سکز یوزله اون آلتیده ظهور ایتدی (محمد) خان
 تغلب ایلیوب دفع ایلیدی غوغای اخوانی
 سکز ییل مستقلا پادشاه اولدی ایلوب رحلت
 سپارش ایتدی اوغلی خان (مراد) ه جمله ارکانی
 جلوسینه سکز یوزله یکریمی درت اولور تاریخ
 اولوبدر خان مراد اوله بواسم ایله ثانی
 قرار ایتدی اوتوز ییل آلتی ای دولت سریرنده
 غزالر ایتدی کفاره چکوب شمشیر برانی
 تمام اولدی آنک ده دوری رحلت ایتدی دنیادن
 قویوب سلطان (محمد) خان ثانی به بومیدانی
 جلوس ایتدی سکز یوز الی بشده اول شه عادل
 اوتوز برییل جهاننده کروفله سوردی دورانی
 بودر استانبولی فتح ایلین غازی محمد خان
 نوله اجدادینه غالب اولورسه شوکت و شانی

جهانده دفع ورفعه همت ایتدی ظلمت کفری
 ضیای سیف ایله روی زمینی قیلدی نورانی
 ایروب پایانه عمری اول دخی عزم بهشت ایتدی
 یرینی اوغلی سلطان (بایزید) ه کوردی ارزانی
 سکز یوزسکسان آلتیده جلوس ایتشدر اول سلطان
 اودر حقت و لیبی آنده در اسرار پنهانی
 آنک دخی زماننده نیجه فتح و فتوح اولدی
 قیروب کفاری اجرا ایلیدی آیین شاهانی
 اوتوز ایکی سنه دولته سلطان جهان اولدی
 فراغت ایتدی آخر ترک ایلوب بودار احزانی
 یرین سلطان (سلیم) ه ایلیدی تکلیف صوک دمده
 بیلور کیم کیمسه به باقی دکل بو چرخ کردانی
 جلوس ایتدی طقوز یوز اون سکزده چونکه اول غازی
 شجاعته نوله ترجیح ایدرسم جمله دن آنی
 آلوب مصری عجم اقلیمنه صکره سفر قیلدی
 شکست ایدوب قاجیردی چالدرانده شاه ایرانی
 سکز ییل هم سکز ای اولدی آکا سلطنت روزی
 قویوب کیتدی یرینه عاقبت سلطان (سلیمان) ی
 جلوسینه طقوز یوز هم یکریمی آلتیدر تاریخ
 بونک ایام عدلنده بودولت بولدی میزانی
 جهانده خان سلیمان قرق سکز ییل پادشاه اولدی
 ولایتلر مسخر ایلوب آرتوردی عنوای

جهان معمور و آبادان اولوب خلق اولدی آسوده
 زمانده ظهور ایتدی نیجه آثار سبحانی
 بوده کتدی جهاندن تاج و تختی ترک ایدوب آخر
 یرینه خان (سلیم) اولدی بودر اولکی یه ثانی
 جلوسنه طقوز یوز یتیش ایله درت اولور تاریخ
 بودر بونسل پاکک حق بوکیم سلطان ذیشانی
 زمانده بونک قبریس کبی بر اولکه فتح اولدی
 بونک شمشیری کفار فرنکه و یردی خسرا نی
 سکز بیل هم بش آی اول سرور عالم سوروب دولت
 سفر قیلدی جهاندن مسکن ایتدی باغ رضوانی
 آنک مسند نشینی خان (مراد) ثالث اولمشدر
 بودر جمله سلاطینک کزینی اهل عرفانی
 طقوز یوز هم دخی سکسان ایکی چکدی چو هجرتدن
 جلوس ایدوب میسر اولدی آکا تاج خاقانی
 اولوب ثابت قدم تختنده زحمت چکمیبو اصلا
 ایدوب سردارین ارسال آدیله تبریز و شروانی
 یکریمی بیل سکز آی عالمه حکم ایتدی عدل اوزره
 قویوب کتدی او داخی عاقبت بو کهنه ایوانی
 آنکده اوغلی کیم سلطان (محمد) خان ثالثدر
 جلوس ایتدی بیک اوچده اولدی جاری امر و فرمانی
 بودولنده بودر خنکار غازی فاتح اکری
 تهران کفاری سر تا پا ایدوب جنک فراونی

طقوز بیل آتیش اوچ کون سلطنت سوردی ایدوب رحلت
 بو مهمان خانه نک برقاچ کون اولدی اولده مهمانی
 کچوب آنک یرینه عدل ایله سلطان (احمد) خان
 یکیدن اولدی احیا حق بوکیم آیین عثمانی
 جلوسی هجرتک بیک اون ایکیسینده اولوب واقع
 آکا بوسلطنت اولدی خدانک لطف و احسانی
 زمانده آناطول سمتک اطراف و اکنافن
 جلالی اشقیاسی جمله ایتمشدی تالانی
 توکل ایلوب اللهه ایتدی برقولن ارسال
 کچوردی تیرقهرندن سراسر اهل طغیانی
 حکومت قیلدی اون درت ییله درت آی ایلوب رحلت
 جلوس ایتدی ردیلر آنک یرینه (مصطفی) خانی
 جلوسی بیک یکریمی آلتیده واقع اولوب آنک
 میسر اولدی آکا کرچه فروبخت سلطانی
 نه حال ایسه جلوسندن اوچ آی اوچ کون ولی صکره
 ایدوب غوغای عالمدن فراغت چکدی دامانی
 آنک آردنجه (عثمان) خان ثانی پادشاه اولدی
 حقیقته بودر بو خاندانک شیرعرا نی
 جلوسی بیک یکریمه یدیده واقع اولمشدر
 اولوب درت بلله درت آی اون کون آنک جمله دورانی
 غزا یولنده بذل همت ایتدی اول شه غازی
 جهان سرور لکن اثبات ایدوب کوستردی برهانی

نه چاره نیلسون اما که بختی اولدی یاور
 جهاندن آلمدی کامی فلک قیلدی هبا آنی
 بو حالت چون ظهور ایتدی قوناقا
 جلوس ایتدی ردیلر تکرار سلطان (مصطفی) خانی
 نه فترتله نه غوغالار اولوبدر بیک او توز برده
 اون آلتی آی زمانه کوستروب روی پریشانی
 مشوش اولدی چون احوال عالم کوردیلر آخر
 کلوب بریده جمع اولدی بو جمله دولت اعیانی
 جلوس ایتدی ردیلر سلطان (مراد) رابعی اول دم
 امور سلطنت بولدی ینه اولکی میزانی
 کچوب تخته بیک او توز ایکیده اول خسرو غازی
 بودولت اولدی اول شاه کزینه حقک احسانی
 مهابتله صلابتله اولوب اجدادینه غالب
 بودر صاحب قرانی عالمک سام بریمانی
 عدونک کسدی عرقن اشقیادن انتقام آلدی
 لندن اول کر وهک هیچ بری قور تارمدی جانی
 ایدوب اظهار قدرت فتنه یا جوجه سد چکدی
 سزادر آکا دیر لرسه اکر اسکندر ثانی
 روان ایله آلب بغدادی قهر ایتدی قزلباشی
 قالیدی صاغ اکر آلودی ایران ایله تورانی
 جهانه اون یدی ییل کامرانلق ایلیوب آخر
 تهایت بولدی امر حق ایله آنکده دورانی

جلوس ایتدی قزلباشی یرینه خان (ابراهیم)
 بونکده اولدی هفت اقلیمه جاری امر و فرمانی
 اولوب بیک قرق طقوزده اکا روزی تخت فیروزی
 کتوردی صدره آخر روز کار اول ظل یزدانی
 محمدالله زماننده کرید حایه فتح اولدی
 آزاقدده خود قزاقلر طوطدیله سمت کریزانی
 طقوز بیلدن اوچ آی اکسک حکومت ایلیوب آخر
 فراغت ایتدی اکا کشف اولوب برسروجدانی
 نصیب اولدی شهادت عاقبت اول شاه مظلومه
 نه چاره بو ایتمش چون تا ازل تقدیر ربانی
 آنک فرزند عالیشان دولتله سعادتله
 کچوب اورنک شاهیه مشرف قیلدی دینوانی
 جلوس خان (محمد) ایلدی آسوده دنیایی
 دیدی تاریخی ارباب نظمک برسرخندان
 اودر خنکار غازی پادشاهانک سرافرازی
 دلم مدح ایتمده قاصر اوساطان ابن سلطانی
 سمی فخر عالم پادشاه عدل واکرم
 شهنشاه معظم وارث ملک سلیمانی
 محمد خان رابع پادشاه مشرق و مغرب
 آنکدر تاج خاقانی آنکدر تخت سلطانی
 سعادتله سر بردولت اوزره جانشین اولسه
 کورن بدر اولدی ظن ایله فلکده ماه تابانی

سوار اولسه اکر رخش هایونه سانورلر هب
 اسد برجینه تحویل ایلشدر مهررخشانی
 جلوس ائثالزنده کرچه اولمشدر براز فترت
 قوسن برطرف قیلدی ایدوب تدبیر آسانی
 اثر دورنده هر کز قالمشدر فتنه دن اصلا
 مکر ارباب حسنک رخلرنده خال فتانی
 عدالتله یکی باشدن جهانی ایلدی معمور
 ینه بولدی نظامن دولتنده عالم فانی
 بونک بز شکرینی ممکنمیدر هر کز ادا ایتک
 خدا ویردی بزه بر پادشاه پاک اذغانی
 یترای همدی شمدنکروکل صدق ایله ال آج
 دعایه باشلا کیم فهرست شاهانی بولدی پایانی
 الهی ایله ارواح سلاطینی دمام شاد
 الهی سن خطالردن امین ایت شاه دورانی
 الهی عمرین افزون ایله آنلر یرده یاندیجه
 الهی سن قبول ایله دعای مستمندانی

ذیل رشید

سلفده همدی مرحوم ایدوب فهرست شاهانی
 ایرشدیرمش ایدی سلطان محمد وقتنه آتی
 فتوحاتی ظهورندن مقدم ایش رحلت
 انیس و همدی اوله جنانک حور و غلمانی
 دیدم لایق دکلدیر قاله بویله اول اثر ناقص
 بورسم اوزره آتی تذبیله قیلدم خامه جنبانی
 محمد خان رابع قرق بچق ییل پادشاه اولدی
 نوله اجدادینه اولسه فتوحاتیه رحمانی
 کرید بصره وارات جهربن قانچه یانوه او یواز
 اودر فتح ایلین بونلر کبی مشهور بلدانی
 شکار دولتن آلدی الندن روزکار آخر
 سپهر کینه جو چوق کوردی خلقه او یله سلطانی
 محمد خان غازیکن یرینه ایتدیلا اجلاس
 حیاتنده قرنداشی اولان سلطان (سلیمانی)
 چو کجیدی تحتیه بیک طقسان طقوزده فرو شو کتله
 مزین ایلدی اوچ ییل طقوز آی صدر دیوانی

بلغراد آلتوب عهدنده قیلدی عالمی تسخیر
 اودر اول کچن سلطان سلیمان خان ایچون ثانی
 ایدنجه دار فاییدن بقایه عاقبت رحلت
 کچوب تختی منور ایتدی سلطان (احمد) ثانی
 جلوسینه آنک بیک یوز ایکنجی سالدیر تاریخ
 اوده اوچ ییل طقوز ای اولدی شاه عالم فانی
 زمان دولتنده خلق عالم بولدی آسایش
 ظهور ایتدی دعاسیله یجه آثار سبحانی
 جهان ملکی دکل باقی آکاده قالمدی آخر
 براندی تختی سلطان (مصطفی) به چکدی دامانی
 جلوسی تخته واقع اولدی بیکوز آلتی سالنده
 سکز ییل طقوز آی اون یدی کون عالمده عنوانی
 بوزوب طابور کفاری لیبوایی دخی آلدی
 بو ذات پرشکوهک کلدی دولتده اقرانی
 وفاسن کورمدی دهرک الینی چکدی دولتدن
 ظهور ایتدی او یوزدن آکا حقک امر وفرمانی
 سریر ملکی تشریف ایتدی (سلطان احمد) ثالث
 قرنداشی حیاتنده آکا تخت اولدی ارزانی
 سعادتله جلوس ایتد کده تخته بیکوز اون بشده
 وجودی ایله زینت بولدی تاج و تخت عثمانی
 پریشان اولدی خوفندن آنک مسقوکی دشمن
 بوزوب طابورینی آلدی آزاق ایله طیاغانی

سفر اولدی ونديک سمتی اوزره برآ و بحرآ
 مورہ یی فتح ایدوب قیردی عدوی تیغ برانی
 بودر امیدمز حقدن آنده پاننه قالماز
 او ائالرده نمچه بر ایکی کون ایتدی طغیانی
 جهان صلح و صلاح ایله او یوزدن اولدی آسوده
 فراموش ایتدیلر غمله کچن ایام دورانی
 اولوب سور هایون بیکوز او توز ایکی سالنده
 بیان ایتدی آنک تفصیلی عسکر سخندانی
 او توز بشده سفر اولدی قزلباش او ستنه زیرا
 کلوب آلدی اودمده میراویس اوغلی صفاهانی
 آلوب اول داخی تفلیسی همدان ایله تبریزی
 زوانی کنجه یی لوری مسخر قیلدی ایرانی
 دخی نیجه فتوحاته موفق ایلدی مولی
 او شاهنشاه ذیشانی او سلطان ابن سلطانی
 نیجه عالی مقام وقصر آباد اولدی وقتنده
 یاپاردی بر اشارت ایلسه بیک قلب ویرانی
 شکایت یوق آنک دورنده فریاد ایتدی کیمسه
 مکر کلشنده بلبل ایده جور کلدن افغانی
 فراغت ایتدی غوغای دهردن ایلدی عزلت
 یکر می یدی ییل اون بر آی اولدی شوکت و شانی
 حیاتنده برادر زاده سی سلطان (محمود) ه
 ویروب تاج ایله تختی عاقبت ترک ایتدی عنوانی

جلوسی اولدی بیکوز قرق اوچنجی سالده واقع
 شرفیاب ایتدی تخت دولتی اول ظل یزدانی
 معین دین دولت حضرت سلطان محمود خان
 زمانک پادشاهی عالمک خورشید رخشانی
 شهنشاه بلند اختر سکندر رأی و دارافر
 سعادتله سزادر آکاتاج و تخت عثمانی
 عدالتله شجاعتله ایده دنبای آسوده
 موافق اوله هر تدبیرینه تقدیر ربانی

جلوسی سالنه اولدی آنک تاریخ قطب الارصه
 الهی مرکزنده دائم ایله شاه دورانی

رشیدا مهرومه تا کیم ضیا بخش اوله عالمده

خط لردن امین ایتسون خدا شاه جهانبانی

۱۱۷۱

۱۱

۱۱۷۱ - ۱۱۷۷

۱۱۸۸ - ۱۲۱۲

۱۲۱۲ - ۱۲۵۲

۱۲۵۲ - ۱۲۵۷

۱۲۵۷ - ۱۲۷۷

۱۲۷۷ - ۱۲۹۲

تاریخ
 جهانگیری

سفرنامه

سفرنامه

سفرنامه

سفرنامه

سفرنامه

سفرنامه

سفرنامه

سفرنامه

سفرنامه

سفرنامه

سفرنامه

سفرنامه

سفرنامه

۸ مصراع نابینک در :

کینهك يوسف نابی احباب واقاربہ
شفاعت یارسول الله شفاعت یارسول الله

۹ اصلندہ یا بر شخصک کوزی یا بر جوان سینہ سیدر یازلشکن شاعر
بالاخرہ (جوان) ی (نکار) ہ تحویل ایلہ نوندن اول کلن حرف مدی
تمدید ہجنتندن مصراعی قورتارمشدر .

۱۱ اصلندہ (نخس) یازلمش اولدیغندن تغییر ایتدم . طوغروسی (نخس) در .

۱۲ (کہاودر) ی ضرورت وزن ایلہ (کاودر) شکلندہ یازمق قداماجہ مجاز
ایدی . شیمدی متروک و صردوددر .

۱۳ (وذیلہ) [عربی] سفینہ وزنندہ، آینه یہ وجلاویرلمش کوموش پارچاسنہ
اطلاق اولونور . (قاموس ترجمہ سندن خلاصہ)

۱۳ (طسویج) [عربی] اوزاندن بردنکک دورتدہ بری . یگری دورت جہدن
مشکل بر دینارک آلتیدہ بری - کہ دورت جہدر - بر داشدر .
(قاموس ترجمہ سندن خلاصہ) .

(طسویج) اصلا (تنور) وزنندہ ایسہدہ ، بورادہ ضرورت وزن ایلہ
شدہ اسقاط ایدلشدر .

۱۴ (فنون علم) کلہ لرینک بر ترکیب اضافی صورتندہ یان یانہ کتیرلمش
اولماسی بلکہ بعضیلرینک نظر دقتی جلب ایدر . بری برینک مراداف نامی
اولمادیغندن و آرا لرنده اولدغجه مهم فرق بولوندیغندن ، بورادہ خطاسز
وحسن تصرف ایدیلہرک ، استعمال ایدلشدر .

۱۵ قدما (دخی) اداتی (هنوز، دها، بیاہ) کلہ لری مقامندہ ده استعمال
ایدرلردی . بوگون شو دورت اداتک یرلری معین در . ینہ بویتندہ کی
(ارض سمسہ) لسانزدہ کی لغت کتابلرنده بولونمادیغنی کی ، عاصم
افندی مرحومک قاموس ترجمہ سی حل مشکل ایدہ مدی . (شیخ محسن
فانی) نام مستعاریلہ نشر فیض و علم ایدن حسین کاظم بک افندی برادر
واستادضر ، یگری بش سنہک سی و تبعاک محصول فیضا فیضی اولان

و حالا طبع و نشر ایدیلہ مہمہ سی عرفانز ایچون ضیاع و خسران بولونان -
ایکی معناسیلہدہ - بویوک لغتندہ (سمسہ) نی شو صورتلہ تعریف
و ایضاح ایدیور :

أرض - سمسہ -

سمسم - سو - ٹو - سو - ٹو ؛ سی ، سی - صوسام .

سمسہ - سو - ٹو - سو - ٹو ؛ سی ، سی - صوسام دانہ سی .

شیخ اکبر شیخ الدین بن العربی نک «فصوص الحکم» دہ یازدیغنه کورہ ،
لسان تصوفندہ «عالم جسمانی» تعبیر ایدیلن عرش و کرسینک ماوراسندہ
بر «أرض واسعة الفضا و بر عالم غیر معلوم المبدأ و المنتهى» درک ، خیرة
طینت آدمین قالان بقیہ دن خرما آغاجنک تکوینی متعاقب آرتان صوسام
دانہ سی قادر مادہ دن یارادیلشدر . «أرض سمسہ» تعبیری دہ بوندن
طولانی در . عرش و کرسی و سموات و ارضین و جنت و جهنم ، ارض
سمسہ نک ابعادینہ نسبتلہ بر «حلقہ» مثابہ سندہ اولوب ، بورادہ «طور
عقلدن خارج عجائب و غرائب لایعد و لایحصى» دن باشقہ ، دنیادن کلوب
یکین انسانلرک صورتلری دہ واردر . ارباب کشف و شهود اجسام فانیہ
و عیا کل عارضیہ لرندن و عرفاء اهل جنت هیا کل باقیہ لرندن انسالخ ایتدکن
صوکرہ ، ارض سمسہ یہ کیرہ بیلیرلر .

«ارض سمسہ» ایلہ قدماء حکمانک «اقیم نامن» ، «عالم مثال» ،
«عالم أشیاح» و «برزخ ارواح» تعبیرلریلہ توصیف ایتدکاری «عالم
غیب» آراسندہ بر مناسبت اولیق لازمدر . قدما ، ارواحک عالم غیبیہ
انتقال و دنیا دہ کی افعالک اورادہ دہ مثل و ارتسام ایدہ چکنه قائل اولورلردی .
عبدالله بن عباس - رضی الله عنه - حدیث کبیرہ دائر روایتندہ ، بو عالمده
بحث ایتدیکی صیرادہ - حتی ان فهم ابن عباس مثلی ! . . . دیدیکی
مشهوردر . قدما منجمینک Empyrée - فلك الافلاك و منزل سعدا تعبیر
ایتدکاری عالمه ، ارض سمسہ و عالم مثال و أشیاح و برزخ الارواح
آراسندہ کی مناسبت ، تصورده جالب اعتباردر . شیخ گلشنی [سزانی] ،
«شروع لامع فی بیان أطوار سابع» نامنی ویردیکی قصیدہدہ ،

بو عالمن کینجه خیلی زحمت خیلی محنت وار
ولی آندن اوته توفیق ایدرسه حضرت باری
یولک اوغرار سنک بر عالمه کیم جمله دن واسع
سکا تسخیر اولور سی ایت او ملکک جمله آثاری
دیور . شارح نجبه ،

آنده در تفصیل ارض السمسه

ایتمز ادراک آتی هر شخص سمه [۱]

پیتنک شرحی صبراسنده ، مغنیسالی شیخ محمد ساعینک آتیده کی منظومه سنی
درج ایدیور ، که محی الدین عربینک ارض سمسمه به دائر و پردیکی
معلوماتی خلاصه جامعدر :

شیخ اجل ایتمش بیان دیمش که ارض سمسمه [۲]

طین اَبی الانسادن قالمشدی باقی بر نیمه

آندن یارتدی نخله بی باقی قلوب صوسام قدر

آندن یارتدی بر فضا کیم اولدر ارض سمسمه

کر بو جهانی سرتر سر قویسک آنک اورتاسنه

محراده بر صوسام قدردر دیر وار ان اول عالمه

دنیا به هر نه کیم کله اول عرصه ده هتلی اوله

بر برینه فعلی اویه بو سوزک اصلی یوق دیمه

چون ابن عباس دیدی کیم بن کبی اول ارض ایجره وار

بر ابن عباس داخی دیر نقل ابتدی ابتدی اهل الله همه

مرغوب غرائب نسته لر اول عرصه ده مملودرر

اهل شهود اولان کورر سائر لری آندن عمه [۳]

اول ارضه صرف ارواح کبرور هیکلری بولده قالور

اهل بصیرت لر بیلور بیلمز آتی شخص سمه

شیخ محمد ساعی

[۱] سمه ، آذری تورکجه سنده سرسم ، آلیق دیمکدر . س. ن.

[۲] بوراده کی (اجل) عمرک نه ایچی معناسنه دکل ، پاک بویوک دیمک اولان

(جلیل) ک اسم تفصیلیدر . س. ن.

[۳] (عمه دن) بوراده خلاف قاعده ، (اعمی) معناسی قصد ایدلش . س. ن.

زهی شهنشه یکتا سوار عرصه قدس
که ویرسه طبع براقه تخیل رفتار
دخی کوزین یوموب آچنجه جبرئیل ، ایلر
بیک ارض سمسمه به طی ایدوب یرنده قرار

ضیا پاشا

مترجم قاموسک ،

« شول معرفت دقیقه دن عبارتدر ، که غایت خفادن دقیق اولور .

عبارتدن اشارتله ادراک اولمز . » سوزلری قابل ادراک اولمادیفی کبی ،

« ارض سمسمه » دن زیاده « سمسم » تعبیرینه متعلقدر . انتهى .

۱۵ « آلائی) تورکجه ، بناء علیه (آلائی قدر) ترکیبی یاکلشدر . عربجه

(نعمتدر) مرادفی اولان (آلاء) معناسی التزام ایتمش ایسه صحیح

عد اولونوز .

۱۶ بومصراعده کی (لیکزین) ک کافی مفتوح اوقومق ایجاب ایدر :

(دوداغنی ایصیران) دیمکدر .

۱۷ بومصراعک یازما نسخه ده اصلی شوبله در :

بولنده باش ویروب اولدی نجبه ابرار

تورکجه « باش » کله سنی اشباع ومدایتمک مجتندن قورتارمق ایچون ،

بالاخره شاعر ، ینه کندی قلمیله تصحیح ایدهرک « نجبه » یرینه

« کزیده » بی اقامه ایتمشدر . بری عربی ، دیکری فارسی اولان شو

ایکی صفت عین معنایی افاده ایدر .

۱۹ اولا شاعر ،

کتابخانه عالمده تا که بی شبهه

بوله شریعت غرابوت واستقرار

یازمش ایکن برچوق زمان صوکره چیزه رک ، یرینه بو بیتی اقامه نمشدر .

۲۳

بومصراعده کی « دلوز » یرینه « دل سوخته » ویا « سوخته دل »

کبی بر ترکیب دها طوغرو و فصیح اولوردی .

- ۲۳ بومصر اعده کی «مانندی پروانه» نك طوغروسی «مانند پروانه»
اولوق در . اك صحیحی «كهی بلبل ، كهی پروانه مانندی» ایکن :
قدمانك ضرورت وزنه اتباع لزومنی قواعد لسانه رعایت وجوبنه ترجیح
ایتملری ، بوكی خطیئاً نك صیغجه تخذت ایتمسه سبب اولوردی .
- ۲۶ «هر» ادات استغراقدر : مفرده داخل وكافه افرادیته شامل اولور .
جمع اولان برکله یه الحاقی خطادر . بوراده (هر اشیا) بی قدمانك
قواعد لسانه قارشی اولان مبالاتسنز لغندن ضیا پاشا کهی مجدد بر علامه
ادبک بیله قورتولامامش اولدیغنه دلیل اتخاذا ایتك جائز اولور .
- ۲۷ (پستر) غلط ، طوغروسی (بستر) در .
- ۹۲ بیتنده ربط یوقدر .
- ۳۱ جود وسخاده نامی ضرب مثل اولان (خاتم) ك اسمی اصلنده سربوا
(خاتم) یازلمشدر .
- ۳۱ (جانکداز) شایع ایسه ده (جانکندار) ده معناسزدكل (جانکچن) دیمك .
- ۳۲ اوله هماره علوم ومکارمه ملهم
- مصراعنده کی ((هماره) کله سی یرینه شاعر اولا (سراسر) یازمش
وبلاخره بوصورتله تصحیح ایتمشدر .
- ۳۲ روادر اکمل کمل سکا اولورسه علم
مصراعنی شاعر اولا ،
روادر اکمل کمل اولورسه سا که علم
شکلنده یازارق ، مجموعه اشعارینه درج ایتمشکن ، بالاخره (ساکه) یه
تبدیل و (اولورسه) فعلنه تقدیم ایله مجتبی ازاله ایتمشدر .
- ۳۳ مکارمکه مرادام اولور محکم
- مصراعنده کی (مراد) کله سی اصلنده (اصول) ایکن بالاخره تصحیحجه
یازلمش .
- ۴۳ که سردکل سکا اصلا سرائر عالم
مصراعیه اصلنده ،
که سردکل سکا کوره سرائر عالم

- ایکن ، صوکره تصحیح ایله ضرورت وزندن متولد ثقلت دفع ایلمشدر .
- ۳۶ (ادهم کلک ودل) ده کی وواعطفه زائد کی کورونویور .
- ۳۷ کاولده ملهمه کوکله مدحك الهام
- مصراعنده کی (کاولده) قدمانك اشعارنده صیق صیق کورولدیکی ویوقار .
یده ده بیله برلیدیکی کی ، الجای عروض ایله (که اولاده) نك آلدینی شکل
مخفف در که بوکون کلیاً متروکدر .
عربی براسم ایله تورکجه برکله دن ، قاعده فارسیه یه توفیقاً ، اصاغه ایلمش
اولان (ملهمه کوکله) ترکیبی ده غلط فاحش .
- ۳۸ (مصارع) مکتب وزنده اولان (مصارع) ك جمعی در که یقیلوب یرله
برابر ایله جك محله دینیلیر .
- ۳۸ وار محل اولسه لر آلام ایله حسادلکام
- مصراعنده کی (اولسه لر) ك مصدری (تولك) در .
- ۳۸ داور معرکه علم وکمال وهنرم
- رح کلکمله هاره اولور اعدام اعدام
- بیتنده کی (اعدام) لرك بری ، همزه نك فتحیله ، (عدو) نك ، تورکجه
نفس متکلم وحده ضمیرینه مضاف اولمش جمعی ، دیکری ، همزه نك .
کسر یله ، (عدم) ماده سنك افعال بایندن مصدریدر . (اعدام) متعدی
مصدر اولدیغنه کوره ، فعل مضارعی - لسانزده فعل مضارعله صیغه حالیه
آراسنده ممدوح بر فرق اولوب ، بو فرق عربجه ده یوقدر - قاعده
(اولونور) صورتنده یازلق ایجاب ایدردی . بوراده - نه ضرورتله
یازلمش اولورسه اولسون - (اولور) خطادر . آلتی بیت صوکره کی
(اوله اعلام) ده بویه
- ۳۸ (صکک) قاضی مجتی معناسنه اولان (صک) ك جمعی .
- ۳۸ (اعلام اوله) ده یاکش .
- ۴۰ اولا (رشک جهان) صورتنده تیبض ایلمش . سروقلم اولدینی آتکار .
در . بالاخره (جهان) (جنان) ه تحویل ایلمش .

۴۰ (زرین کلاه) اولاً زرین تاج یازلمش ایکن ، صوکره تاج کلاهه قلب ایدلمش .

۴۰ بوکون (کوموش) شکلنده یازدیغمز معدنک املای قدیمی (کش) ایدی .

۴۳ بوراده کی (خرقة بیضا) شیخ الاسلاملرک قیافت رسمیه سی اولان بیاض جبهه معناسنه در .

۳۲ پایه اجلالته وارمزدی عقل مستفاد

۴۳ (چابکقدم) ک طوغروسی (چابکقدم) در .

۴۳ (پرده سبع شداد)

(ارض سمسسه) حقتنده کی ایضاحات واقفانه لری هنوز طبع ایدیله مه مش اولان قاموسندن ، مساعده لرله ، دها اول نقل ایدلمش اولان حسین کاظم بک استادمن بو بیت حقتنده بو یوروورکه :

« سبع شداد » قرآنک تعبیرات مخصوصه سینددر . سورة نبأده - و بیننا فوقکم سبعاً شداداً - آتی وار ، که « بندی قات کوکلر » دن کنایه در . « شداد » لفظی ده سمواتک - متین و محکم - اولدیغی بیلدیرن بر صفتدن باشقابر شی دکلددر . فی الحقیقه قرآنک دها بعض آیتلرنده ، سمواتک متانت وصلابتی بیلدیرن بیانلره تصادف ایدیلیر [۱] . ضید پاشانک قوللاندیقی « پرده » تعبیری ده بر تصور دن عبارتدر .

پرده سبع شداد اولسه مسطح سایبان

سوزلرندن باشقا بر معنا آکلامامدم . بزم لغتده - شداد - گله سنک - محکم ومتین - معناسنده اولدینی کوسترلرکدن صوکره ، ضیا پاشا مرحومک معهود بیتندن باشقا ، ناپینک بر نعتنده کی ،

بوسگاه قدیمی کنکره عرض عظیم

ریزه خوار نعیمی دائره سبع شداد

[۱] ویمسک السما أن تقع علی الاض

سوره حج - ۶۵ بجی بیت

سهای یره دوشمکدن منع ایدر .

بیتده شاهد اولارق ایراد ایدلشددر . « دائره » تعبیری ، افلاکک بظلمیوس مسلکنه کوره - متحد المرکز دائره لر شکلنده تصور ایدیله سنه دها موفق اولا بیلرسه ده - دائره سبع شدادی [ریزه خوار نعیمی] سوزلریله توصیف ایتکده هیچ بر اصابت کوروله منر . ریزه خوار نعیم دینلنجیلکک اک ذلیل بر حالی در . رومک ملای محترمی ده ،

بازکستاخان ادب بکداشتند

چون کدایان زلها بر داشتند

حسین کاظم

دیور .

حسین کاظم بک افندی استادمرکز ریزه خواری اولقله متلذذ و مباحی بولوندیغمز نعم علم و عرفانک بوصدقه قیمتدارینه تشکر ایتدکدن صوکره ، ناپینک عظمت نبویه تی تصویر ایدرکن ، غلبه شوق و وجدانله بوسوزی سوبلیدی طبیعی در . عین رضا بونده ایسترسه اصابت کورور . و کورمه لی در .

۴۳ (کرزمان) کاف فارسینک فتیحی و رانک هم فتیحی ، هم سکونیه ، (آسمان) معناسنه کلدیکی کبی ، (عرش اعظم) و (فلک الافلاک) . مفهومینی ده افاده ایدر .

۴۳ (هربرکلام) ک برینه (هرکلام) دینک قابل اولسه یدی دها فصیح و آهنکدار اولوردی .

۴۴ شاعرم اما که ایتم بیده لاف و کذاف

مصراعته کی (بیده) کله سی (بیهوده) نک شکل مخفی و قدماجه مجازدر .

۴۴ (نظمی تعظیم ایله) اصلنده (تعظیم ایچون) یازلمشکن شاعر طرفندن بالاخره (تعظیم ایله) شکلنه افراغ اولمشدر .

۴۶ (خنجر) کله سی عربی و بناء علیه (خنجر) شکلنده یازه ق یا کلدشدر . خصوصیه (خنجر غمزه) کبی فارسی بر ترکیده او خطا دها زیادد . کوزه چاریار . (غنجه) و (پنجه) اسملری ده فارسیده (ج) ایله یازلدیغندن . اوچ نقطه ایله تحریر ایتک اصلنه مخالف ، یعنی یا کلدشدر . ضیا پاشا ، بو اوچ کله بی مختلف یرلرده ایکی صورتله یازمش اولدیغندن اصلندن .

- اولدینی کی عینا نقل ایتم . باشقهجه اشارت ایتمکه لزوم کوروله مشدر .
- ۴۷ کلشن اقبالی اولسون دمبدم شاد ابتر
مصراعنده کی (دمبدم) فی الاصل (کونبکون) ایکن ، قلم و مراکبندن
آکلاشیلدینی وجهله ، شاعر سنه لردن سوکره (دمبدم) ه تحویل
و تصحیح ایتمشدر .
- ۴۸ (کنش) ده (کنش) کبی (کونش) ک املای قدیمیدر .
- ۴۸ ایکی صحیفه اوکده کی (خنجر) کله سنه عائد حاشیه ده دخی بیلدیرلدیکی
اوزره (کاغنجه) یا کاکش ، طوغروسی (کاغنجه) در .
- ۴۹ زمین بللوردن آویزه لرله قیلدی شهر آیین
مصراعنده کی (بللور) کله سی عربی اولدیغندن (بلور) شکلنده یازلق
ایجاب ایدردی . بوشکلده تحریر یا کاکشدر .
- ۴۹ (افسرده کی) صورتنده دیوانه کچمش اولان بوکله نك طوغروسی
(افسرده کی) در .
- ۴۹ (کسب انجماد) یا کاکشدر . (انجماد) ده ذاتاً معنای اکتساب وار .
- ۴۹ (عصیان) سهوتیبیض اولارق مجموعه یه کچمش ، اصلی (عاصیان)
اولدیغنه وزن ایله معنی صراحة دلالت ایدر .
- ۵۳ (مانندی بلبل) ده کی (ی) فضله و ترکیب یا کاکشدر . یوقاریده
ذکر اولونمشدی .
- ۵۴ (شفره) تیره وزننده ، بو یوک بیجا ، یاتاغان معناسنه کلدیکی کبی ، مطلقاً
اکلی و کسکین ناملی ده دینیر . بو پیتده ایکنجی معنی التزام ایدیلشدر .
- ۵۴ (غریب) (غ) ک ضمیه کوکره مش ، خشم و غضبه حایقیران :
(غرنده) کبی . ایکیسنده ده رالک تشدید و تحفیفی جائزدر .
- ۵۴ (قهرمانه) نك طوغروسی (قهرمانانه) در . ضرورت وزن ، بویه
ترخیملری معذور کوستره من .
- ۶۱ (اهلیتی ، فضیلتی ، صدق و حقیق کونش کی روشن) دیدیکی صدر
اعظم محمود ندیم پاشادر که بو قصیده نك زمان تنظیمنده ، حال و شأنی
هنوز انکشاف ایتمه مشدی .

- ۶۲ (خضم بیروت) صدر اعظم عالی پاشادر .
- ۶۲ بو صحیفه نك بشنجی پیننده کی (انظار لطفک) قاعده (انظار لطفن)
شکلنده اولوق اقتضا ایدردی . عیناً نقل ایتم .
- ۶۴ عجملر ، صفویلرک یا تختی اولان «اصفهان» شهرینی توصیف ایدرکن ،
مجبور اولدقلری اعظام و مبالغه یه مجلوباً «اصفهان نصف جهان است»
دیرلر . منقولدر که برکون برابری ، آرتق ضرب مثل صیره سنه کچمش
اولان بوسوزی تکرار ایدرکن ، بروطنداشی «چه هرزه میپردازی اصفهان
برزکتر از همه جهان است» ، یعنی ، «نه خلط ایدیبورسک؟ .. اصفهان
بوتون جهانندن بو یوکدر .» دیمش و مجلسده حاضر بولنان دیکری ایرانیلرک
مظهر استحسان و تصدیق اولمش .
- ۶۵ ابتدا ، ایکی ساحل سراپا باغ و گلزار و گلستاندر یازلمش ایکن
بالاخره (گلزار گلستان) ه تحویل ایدلمش .
- ۶۶ «سنار» سینک و نونک کسری و میمک تشدیدیه ، بر معمارک آدیدر .
ملوک عربدن نعماتک بایدردینی کوشکک - که «خورنق» نامیه
معروفدر - مثالی دیکر حکمدار لرده انشا ایدر قورقوسیه «سنار» ی
قصرک برچندن آشاغی آتدیرماسی اوزرینه «جزاء سنار» مثل
اولشدر . معکوس مکافاتلرده ضرب و ایراد اولونور .
- کهنه مضمون سنار خورنق آسا
پیتدن بیته کیروب چیقمادن اولدم بیزار
- ۶۶ بوسمی طرح ایدن معمار طبع پادشاهیدر
بومعناجه آکا صنع بشردر دینسه بهتاندر
- بیتی عبدالعزیز حقنده مدحدن زیاده قدخی متضمندر .
- ۶۶ عبدالعزیزک عصری «غبطه بخش عهد فاروق و سلیمان» اولفدن پک
اوزاق ایدی . و بونی شاعر اوزمانه قادار متعدد دفعه تشریح و تنقید ایله
اثبات ایتمشدی .
- ۶۶ «بهر عسکر» خصوصیه نظمه پک ناخوشدر . «هر عسکر» دیمکه
وزن مساعد اولمادیغندن ناظم قصیده بوشکلی اختیار ایتمش .

- ۶۶ «دونما» تورکجه اولديغندن «طوب» کله سنه قاعده فارسیه ايله اضافه جاژر دکلدر .
- ۶۷ «مخزون» اصلنده سهواً «مخزون» یازلمش . بش بیت آشاغیده کی «احسان» ده بویله .
- ۶۷ اولا «فرشته شیمه سک ظل خداسک روح عالمسک» یازلمشکن ، بالاخره «سک» لر «سن» ه تبدیل ایدلمش .
- ۸۰ عجمی عید اکبر ایله سه بوکون بوتون دنیا
- ۷۱ کیم اولمازسه اکاقول ییدیکی اتمک حرام اولسون
مصراعلرنده کی ثقلت و محنت ضیا پاشا کی بو یوک برشاعره دکل ، عادی بر ناظمه بیله یاقیدشیر یلاماز . ذاتا بو قصیده ايله بعض امثالی عادت یرینی بولسون دییه ومع الکراهه یازمش اولدیغی شکل تنظیملری آچقندن آچیغه کوستیور .
- ۷۳ بو صحیفه ده کی «۲» رقیله بر صحیفه صورکه کی «۱» رقی نه ایچون وضع ایتمش اولدیغی بیلیمورم . اصلندن عیناً نقل ایتم .
- ۷۴ بو قاریکی حاشیه یه مراجعت .
- ۷۵ «هر مهم» یا کلمشدر .
- ۷۶ بومصراعده کی «افندم» سهوتیبیض اولوب طوغروسی «نم» در . بونی ده بعض امثالی کی عیناً اصلندن نقل ایتم .
- ۸۰ ضیا پاشانک «بی هنکام» صورتنده توصیف ایتمدیکی بو حرب محرب ، حقیقتده مصطفای تائیک ، هیچ بر صورتله عفواید بیلیمیه جک ، بر خطاسی و او احق و مجنون پادشاهک الی الابد او نودولاما یا جق بر اثر حق و جنتیدر .
- ۸۲ «صرف ایتمک» یرنده «مصروف ایتمک» سه ویمسز بر خطادر .
- ۸۲ «یکرمی دورت یاشنده» ی موزون او قویا بیلیمک ایچون «دورت» کله سنی یرقاچ الف مقداری مد ایتمک ایسترکه مجتبی آشکاردر .
- ۸۳ «یکچیری» یرینه «یکچیری» یازمق ، نه ضرورتله اولورسه اولسون ، خطادر . ذاتاً قصیده شکلنده کی بوتاریخ منظومی ده ایسته میهرک یازدیغی ،

- پاشانک دیگر اثرلرنده کی کوستردیکی اهتمام و قدرتی بوراده دریغ ایتمش اولماسندن ، آکلا شیلیور .
- ۸۴ «اولدی ارزانی» ده یا کلمش ؛ طوغروسی «ارزان اولدی» در .
- ۸۸ بو قصیده تاریخیه مطبوع نسخه ايله «خرابات» ده مندرج دکلدر . شاعرک خط دستيله اولان نسخه دن نقل ایتم .
- ۸۸ «شفره» ۴ ه نجی صحیفه نک حاشیه سنه مراجعت .
- ۸۸ اصلنده «روس لعین» ایکن ، بالاخره تصحیح ايله «مهین» شکلنه قومش .
- ۸۸ بزده یالکنز «برینک غیابنده ، علمنه سویلیک» معناسی شایع اولان «غیبت» کله سنک عربجه ده کی مدلوللرندن بری «غائب و نابد اولمق» در .
- ۸۹ «سرحدات» طوغرو اولماق کرک ؛ چونکه «سر» کله فارسیه سی ، «حد» لفظنک قاعده عربیه ايله جمعلندیلمه سی جوازی سلب ایتمشدر .
- ۸۹ «شکوتیل» رومانیا داخلنده قالان اسکی اقسام وطننددر .
- ۸۹ «جمع» مصدری متعدی اولدیغندن «اولور» فعلیه برلشه من .
- ۹۰ «بیک فتوحات» ده بزم لسانزده یا کلمشدر .
- ۹۰ بو قصیده تاریخیه دخی شمندی یه قادر انتشار ایتمش ، یالکنز یازما نسخه ده مسطوردر .
- ۹۰ اصلنده «دوشمن» یازیلیدر . ضیا پاشا بوکله یی اول و آخر و اوسز بازارکن ، بوراده او حرفی علاوه ایتمه سی ذهول عداولونابیلیر .
- ۹۱ «رستم وزال» آراسنده کی «و» اصلنده موجود اولدیغندن ایقائیتدم . زال ، رستمک بابایی اولدیغندن ، اضافله «رستم زال» یازمق ایجاب ایدردی . ضیا پاشا باشقه یرلرده بویله ، یعنی و اوسز یازمشدر .
- ۹۱ «عسکر بریه» یا کلمشدر .
- ۹۳ شاعر عالینک ترجمه حالی حقیقتده کی رجای محب ادیم ابن الامین محمود کمال بک افندی بر مکتوب ايله لطفاً اسعاف بویوردیلر . مشهور ، نامشهور

کچمش شاعر لزمك تراجم احوالی مشارالیه ، او تۆزسنه یی متجاوز زماندن بری ، بویوک اعتنا و کلفتله ضبط و تحریر اتمشدر . تبعاً اناسنده نه وقت مضطر قالسه بوعریز دوستم بکا رهبر فیاض و حلال مشکلات اولور . الطافنه علناً تشکرله ایضا خنامه سنی عیناً شورایه درج ایدیورم :

علی عالی

حمود پاشا جوارنده بر قهوه جینک اوغلیدر . استانبولده طوغدی . اوائل شباننده باباسنک قهوه خانه سنده خدمت و بر طرفندنده تحصیل معرفت ایلدی . دیوان هایون قلمنه داخل اولدی . « عالی » مخلصنی اوقلنده آلدی . کتابت خدمتیه شامه کیتدی . مشایخ کر آمدن قوش اطهلی ابراهیم افندی حضرتلرینه انساب ایتدی . عزیز مشارالیه حقنده ، ای کوکل نختنه سلطان جهان قوش اطهلی عاشق خانة قلمبنده نهان قوش اطهلی

مظلمی بر منظومه سی و « هدایة الولی فی واردات قوش اطهلی » نامنده برساله سی وارد . « من طلب وجد وجد » اخطارینه سمع اعتبار ایدنلر بولوب او قومشدر [۱] . شامده برقاچ سنه اقامتله استانبوله عودت ایلدی . محاسبه مالیه قلمنه کیردی . بالاخره « جریده حوادث » غزته سنه محرر اولدی . سائفة عشرتله ورم اوله رق ۱۲۷۳ سنه هجریه سنده تخمیناً قرق بر ، قرق ایکی باشنده وفات ایلدی . ضیا پاشا ، بر مقاله سنده « عالی کبی ، مشفق کبی بر جوق کران قیمت جوهر فطانت ، قدر لرینه لایق اولان رعایتی کورمیه رك ، کیمی جنون کتیردی ، کیمی عشرتله تلف نفس ایلدی . « دیر . « جنون کتیرن » حافظ مشفقدر . عالی ، اورته بویلو ، ایرجه کوزلی ، قوصال صقالی ، ضعیف و نحیف ایدی . اشعاری جمع ایدلدیکندن پریشان و صاحبی کبی صحیفه عالمده بی نشان اولدی . « خرابات » ده اسعد مخلص پاشایه اسناد ایدیلن ،

نشوه تحصیل ایتدی بک ساغرده سندن غمیلدر

بر طوقون بیک آه دیکله کاسه فغفوردن

[۱] بورساله نیک محمود کمال بک افندیده موجود اولدیی شو فقره دن آ کلاسیلیور .

بیت کزینی ایله « تذکره فطین » ده مندرج ،
چانه کچسون تیغ غم جسمکده جانک طویماسون
باره لنسون جسم زارک استخوانک طویماسون
مطعلی غزلندن و « شمروخ ادب » نامنده کی رساله موقوتده محرر
« شمع و پروانه » عنوانی و

بولسه عاشق نکارین ای عالی

« لاوجود سواه » اولور حالی

مقطعی منظومه سندن بشقه مطبوع شعری تحظر ایدمدم .
کتابخانه فقیرده کی مجموعه لرده برقاچ شعری وارد . « خنجری خانم »
اسمنده کی مصور حکایه سی مطبوع و منظومات متعدده بی حاوی ایسه ده
نسخه سی اندردر . حکایه نیک موضوعی بک عادی و جمله لر ، محاوره لر غیر
طبیعی در . عالینک رفقای قدیمه سندن احمد ظریفی بک مرحوم « عالی ،
بو حکایه بی اسرار ایچره رك یازمشدر . « دیمشدی ؛ اینا نامشدم . حکایه بی
او قویونجه اسراره واقف اولدم .

محمود کمال

- ۹۳۳ مولویخانه تاریخنده کی تعیینی بر تورلو بولامادم .
۹۳۳ « خضر » کله سنک (خ) سنده کی نقطه اصلنده اونودونش اولدیغندن
عیناً « خضر » یازدم .
۱۰۱ « کوزسز » شکلنده معروف ایکن ، ضیا پاشا بوراده . « کوزسوز »
املاسنی اختیار ایتمش .
۱۰۳ شعردان بشکطاشلی کامل بکک ترجمه حالی و اشعاری تحری ایتدم سه ده
نه حیاتندن خبر ، نه ده شعرندن اثر بولدم .
۱۰۸ شیخ الاسلام سعد الدین افندیکنک وفاتنه عائد منظومه تاریخیه ده کی بیتلرک
اولنه موضوع رقلر ضیا پاشا طرفندن قونولمشدر .

چاه فتواده بیل متصل

مصراعنده کی بوشلق اصلنده اولدیغندن عیناً نقل ایتدم . ۱۲۹۴ سنه
هجریه سنه مخصوص سالنامه رسمیده و « جدول مشیخت » صیره سندنم

محمد سعدالدین افندیك نصی تاریخی ۱۲۷۵ کوستریاور . سلطان عبدالعزیزك جاوسنده ابقا ایله ۱۲۸۰ سنهسنده عزل ایدلمش . ینه او جدولده اشارت ایدلایکنه کوره ، صوك شیخ الاسلامی بولوندینی سلطان عبدالحمید زماننده ایکی سنه برآی و ایلك شیخ الاسلامی اولدینی سلطان عبدالعزیز دورنده تام اوچ سنه مشیخته بولونمش اولدیغنه کوره ، بومنظومه آچیق قالان محله وزناً موافق وسعدالدین افندیك مدت مشیختی ناطق اولایله حك بر عدد چیممور . ینه بومنظومه نك « ۶ » رقیلی بیتهدهکی « عالمیر » ك برنجیلری لامك کسری ، اپکنجیلری فتیحله اوقونمالیدر .

۱۰۹ ولادته تاریخ یازلمش اولان محمدسلم افندی سلطان عبدالعزیزك اوغللرندن اولوب پك کوچوك یاشنده ارتحال ایتشدی .

۱۱۰ یاور اولوب ذاته رب رحیم اولوق لازم کلیر ایکن ، اصلنده سهو تیبیض اولارق « یارواولوب... » شککنده یازلدیغندن و دیوانی ناظمك قامندن چیمدینی کبی ، عیناً نقل ایتکی الترام ایتدیگمدن ، محلنده اولدینی کبی قید ایله ذهولی بوراده اراثة ایتدم .

۱۱۲ کیم وجه تاینکی محسود ماه تابان مصراعندهکی « تابناکی » ده ، یوقاریده اشارت ایتدیگم کبی ، شاعر « تابناک » شککنده یازمش .

۱۱۳ تیموردر اون آلتی سفینه ایله بش دوبه مصراعندهکی « تیمور » تورکجه کله ایکن ، تمید ایله اوقونق ضرورتی ، قدمای شعرازدن ، هان هیج برینك قورتولامادقلری فصاحتبسزقلری تولید ایتشدی . « تیموردر » یرینه « تیموردر » دینگ مناسب ایدی . ینه بومنظومه دهکی ،

چونکم علو و همت واقدای استعدا مصراعندهکی « علو » ایله « همت » آراسنه کین « و » اصلنده اولدیغندن ، بر قاعده عیناً نقل ایتدم . ینه بومنظومه دهکی

اول رتبه در رسالتی کیم قلهه سپهر
صدچاک اولور ایدر انکله مصامه

بیتهدهکی « ایدر » ك اصلی « ایدرسه » اولدینی هم وزن ، هم معنی دلالتیه معلومدر . دیوانه درج ایدیلیرکن ادات شرط اونودولمش . متنی تغییر ایتک ایسته مدهدیگمدن بوراده اشارتله اکتفا ایتدم .

۱۱۷ یوزباشی بردن ییجر هرکله آتشن فشان

مصراعندهکی « کله » طوب مرهسی معناسنه تورکجه برکله اولدیغندن ، « آتشن فشان » ایله وفارسی قاعده سیله برلکده صفت وموصوف اولاماز . ینه تورکجه و « باش » مرادفی اولان « کله » ایله بوراده شکلی برجناس و « یوزباشی » ایله توافق الترام اولونمش . بوکی ملعبه الفاظ وقتیهلک یویوک شاعرلر مه سیله خطبات اسانیه یی تجویز ایتدیرردی . ینه بومنظومه وصحیفه دهکی ،

طلبه مهر اوزره حالا اول اثردر جاودان
مصراعنی ناظم اولا ،

۱۱۸ اول اثردر طلبه مهره اولور حالا عیان
شکلنده تحریر و دیوانه بو صورتله درج ایتش ایکن ، بالاخره سرخ مرکبله تصحیح ایتشدر . ینه بومنظومه دهکی ،

عسکر بویه عنایت ایتدی برپادشاه

مصراعندهکی « عسکره » اولوق ایجاب ایدرکن ، بر معتاد دیکشدر مردم . بوییتی ضیایاشا بالاخره انشاد ایتش و یا خود دیوانه نقل ایدرکن اونونمش اولمالی درکه کنارینه علاوه صورتنده یازمشدر .

۱۱۹ شیخ محی الدین عربینك سامدهکی تره سنه اولان منظومه تاریخ دکل ایکن ، بن غفلتله بویه یازمش اولدیغنه ، فورمانك طبعندن صوکره واقف اولایلدیم .

۱۲۰ یارپوز (قصبه سندهکی حکومت قوناغنه اولان تاریخی اودای کر آمدن

بسم بك افندی اطنه دفتردارغنده بولونیدنی صیره ده ، بالذات استنساخ ایله اهدا بویورمشلردی . ضیا پاشا دیوانسک نه یازما ، نه مطبوع نسخه لرنده بولونمایان بونشیده تاریخدن سوکره یازلمش هیچ بر اثر منظومه مصادف اولمادم . ذاتاً بوندن برسنه سوکره وفات ایتمشدی .

۱۲۲ (یوز بیك ثواب ...) یاکلشدر .

لی لهیب نار ایله برکوی آتشین

۱۲۳ مصراعنده کی (گوی آتشین) اصلنده (کله علو) شککنده یازلمش ایکن ، پک چوق زمان سوکره اولدینی هر کیله یازیسنک دلالندن آکلاشیلدینی وجهله ، بالاخره تصحیح ایدهرک ، ایکسی ده تورکجه اولان برترکیده کی خطای مضاعفی ازاله ایتمشدر .

۱۲۳ کوه شرر فشانر ایدر ازضی لرزه ناک اصلنده ،

ایر جهانی صدمه و لغانله لرزه ناک

ایکن یوقاریده یازلدینی کبی ، بالاخره تصحیح ایتمشدر .

برطوب شعله نا کده بی قید وهم پاك

۱۲۴ مصراعنده کی (وهم) ایله (پاك) آراسنده و اوعاطفه اصلنده اونودولمش . و (قورقو) معناسنه اولان (پاك) کله فارسیه سی ، بوراده ذهولاً (پاك) شککنده یازلمشدر . مصراعی ناظمی اولا ،

برطوب آتشینده بی قید وهم پاك

۱۲۹ صورتنده یازمشکن بالاخره (آتشین) ی (شعله ناک) ه تحویل ایله مصراعی حسن تصحیح ایتمش و فقط (بی قید وهم پاك) یته نظرندن فاجمشدر . بوراده فرقه و ارامادینی ذهولنی ضیا پاشا (خرابات) ده بالذات تصحیح ایله (بی قید وهم و پاك) شککنده قید ایتمشدی . مطبوع نسخه دهده (خرابات) ده کی متن ، یعنی طوغروسی التزام اولونمشدر .

برکوسفندی طعمه قیلر کرک جانشکار

۱۲۴ مصراعنده کی (جانشکار) اولا (خونخوار) یازلمش ایکن بالاخره سرخ هر کیله بوشکله افراغ ایلمشدر . کرک یوقاریده کی (طوب آتشین) ،

کرک بوراده کی (کرک خونخوار) - نوندن اول کان حرف مدی قصر ایتمک عجم عروضنک ایجابات و محاسنندن اولدینی ایچون - اسکی شکلرلنده هجنت آلود ایدی . بو صورتله تصحیح ایله حسن اصلاح ایتمشدر .

۱۲۵ قتل سمور زاره اولور پوستی مدار مصراعی اولا ،

سموری قتله فروه جسمی اولور مدار

صورتنده یازلمشکن ، سوکره تعدیل و اصلاح ایلمش .

۱۲۶ خاك مذلت اوزره یا نور آج برغریب

مصراعنده کی (آج) صفتی تورکجه اولوب تمدید ایلمک ضرورتنه دوچار ایلمه سی خطیات نظیمه دندر .

۱۲۷ پسترنواز عزوصفا احق خسیس

مصراعنده کی (پستر) ک طوغروسی (بستر) در .

۱۲۷ یارب ندر بودهرده هر مراد ذوفنون

مصراعنده کی (ذوفنون) یرینه (ذی فنون) یازلمش اولسه ایدی هم داها فصیح ، هم بزم سلیقه واستعمالزده داها ملایم و موافق اولوردی .

۱۲۹ اولدی جناب یوسفه جاه بلا مقر

مصراعنده کی (جاه) ک بوراده کی معناسنه کوره طوغروسی (جاه) در . اصلنده بو صورتله یازلمش ایکن ، سهو ترتیب ، داها طوغروسی نیم اثرغفتم اولارق (جاه) شککنده چیمش اولدیغنه سوکره دن دقت ایتم .

دوشدی هزار محنته عیسی بی پدر

۱۲۹ مصراعنک اوکنه سهوا ییلدیز اشارتی قونولش ؛ لزومسزدر .

اولدکلوانده دردوبلادر فزونتر

مصراعنده کی (فزونتر) موزون اوقونایلمک ایچون و اوی مد ایتمک

ایجاب ایدر . یوقاریده ده دیلیدیکی وجهله ، بونلر عیوب نظمه دندر .

۱۳۲ بوجصفه ده کی ایکی ییلدیز اشارتی ده سهوا قونولش ، زانمشدر .

۱۳۳ لیلی حسنی چشمنه شیرین کوستروب

مصراعنده کی (شیرین) ده ممدود اوقونمق ضرورتنده بولوندیغندن ، مصراع ، معیوبدر .

۱۳۴ بو (ترکیب بند) ی مطبوع نسخه ده کورمدم . ذاتاً وقتيله عیناً سانسوره ویرلمش اولان بو کتابدن ، (ترجیع بند) ی متعاقب برقاچ صحیفه سوکولوب چیقارلمش و بوسبيله جلد تارمار اولمش . (خرابات) ک ایکنجی جلدندن استنساخ ایله درج ایتدم . ضیا پاشا بو ترکیب بندی اوروپاده یازمشدی .

۱۳۷ آسوده اولم دیرسک اکر کله جهانه

مصراعنده کی (دیرسک) اوزمانکی املایه نظراً (دیرسه ک) یرینه یازلشدر .

۱۴۱ هر شخصی حرم حقه محرمی صانورسین

مصراعی (حق) کله سی تشدید ایديله مه مک بوزندن قصورلودر .

۱۴۲ (ای غنچه ..) یوقاریده ده دیکمز کی یا ککش ؛ طوغریسی (غنچه در .

۱۴۲ جور کله سنک بن کدر ایتسمی . صانورسین

مصراعنده کی (ایتسمی) نک طوغریسی (ایدری می) اولاجق . ضرورت

وزن ، شاعره بوشکلکی اختیار ایتدیرمش . خطالیدر .

۱۴۳ بدمایه اولان آکلاشیلور مجلس میده

عشرت کهر آدمی تمیزه محکدر

یتيله هم ما آل اولق اوزره ،

سنک محک می است می آرید درمیان

پیدا کینده کس ونا کس همین می است

بیت فارسینی طاهر المولوی بک (هند ماصالاری) نک بر حاشیه سنده ذکر ایدیورسه ده قائلنی تصریح ایتبور .

سرقت چوغالوب لفظ صداقت مودالندی

۱۴۴ مصراعنده کی (مودالوق) مصدری ضیا پاشا ایجاد ایله لسانه صوفیق ایسته مش سده یاشامامش و بومصراعدن باشقه هیچ بر اثرده یر و وجود بولاماشدر .

بو ترجیع بندی ضیا پاشا (خرابات) ک ایکنجی جلدینه (ترجیع بندک) مطلعی شرح یولنده تسدیسدر (سرنامه سیله ادخال ایتش ایسه ده ، بومسدس

ترجیعک زمان انشادی دیگر مشهور ترجیع بندک تنظیمندن دورت سنه مقدم اولدیغی دیواننده بالذات کندی قلمیله ترقیم ایدلمش تاریخلردن آکلا شیلور . (خرابات) ه بوضورتله کچمه سی یا برحافظه خطاسندن ، یاخود شاعرک بالاخره ششو صورتی خوش کورمه سندن منبعشدر . ترجیع بندک مطلعی دیگر بیتلردن دورت سنه اول انشاد و مسدس شکلنده دیگر بر منظومه سنه ترجیع بیتی اتحاد ایدلدیکی عیاناً کورولویور .

۱۵۱ بو ترجیع بندی آل یازیسه اولان مسوده سندن عیناً نقل ایدیورم . خطومر کیندن آکلاشیلدیغنه کوره ضیا پاشا شوشیده یی اوروپادن عودتدن صوکره ، یعنی معیشتجه اک زیاده مضطر بولندیغی بر زمانده یازمش . بونده کی دقیق ورقیق استهزایی فرق ایدمه جه ک قادر غلظت فکر ونظر صاحبی اولانلر ضیا پاشانک استقامتسنزلیکی وار تشایی توصیه ایتدیکی ظن ایله شاعر معصومک علیه بونی برجت اتهام شکلنده کوروب کوستر . مکده درلر . پدرم دیار بکرلی سعید پاشانک ،

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرماز سنی

مصراعلی مشهور غمخسنی کویا ضیا پاشانک بو ترجیع بندی نه مقابله ایچون یازمش اولدیغنی یوزمه قارشلی ادعا ایدنلر اولدی . حالبوکه بابام اوزغمسی ۱۲۸۰ سنه هجریه سنده تنظیم ایله ۱۲۸۸ ده دیار بکر ولایتی مطبعه سنک طبع ایتدیکی مجموعه اشعارینه درج ایتشدی . ضیا پاشانک بو ترجیع بندندن لااقل اون سنه اول یازلمش وینه لااقل اوچ ، درت سنه اول طبع ونشر ایدلمش بر نشیده . پدرمک کتابلری عائله من طرفندن طوب قیوده کی یوبوک موزه کتبخانه سنه وقف واهدا ایدلشدر . مرحومک ال یازیسه اولان بر مجموعه ده ضیا پاشانک بو ترجیع بندی بالانتخاب عیناً محرر بولور . بونشیده ده کی نکات ظریفه یی ،

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرماز سنی

نصیحتنک قائلی تقدیر و ضیا پاشا ایله برلکده ارتکابی تقبیح ایدردی . الله ایکسنه ده رحمت ایتسین .

- ۱۵۱ ، اولا ،
که وطندن آریلوب دوشدم دیار غربته
یازمش ایکن بالاخره (دوشدم) یرینه (کتدم) ی اختیار ایتش .
- ۱۵۱ عاقبت اولدم گرفتار اشبو مهلاک علتہ
مصراعى ابتدا (اشبو حال ذلتہ) کله لریله نهایت بولیوردی . بالاخره
دکیشدیرلمش .
- ۱۵۲ عبد عاجز سى ايله تحویل تقدیر ایلمز
مصراعنده کی (تحویل تقدیر) ترکیبی اولا (تغییر تقدیر) شکنده یازلمش .
- ۱۵۱ درده اوغرار کیم صداقت ایتسه البت دولته
مصراعنک اصلیده ،
کیم صداقت ایلسه البتہ اوغرار محنتہ
در . صوکره تصحیح ایدلمش .
- ۱۵۱ کندی بذل ایلیوب اصلاح دولت اوغریته
مصراعنده کی (بذل) ی اولا (حصر) صورتنده افاده ایتش .
- ۱۵۳ (ضعف کلش دینه) یرینه اولا (ضعف کلش ملکه) شکنده
یازلمش .
- ۱۵۳ شمعی هرکس عاقل اولمشلر اوچنت قالماش
مصراعنده کی (هرکس عاقل اولمشلر) یا کلشدر . شاعر (هرکس
عاقل اولمشدر) دیه بیلیردی . بو داها آبی اولوردی .
- ۱۵۴ (هرکیم ايله) اولا (هرکیمکله) یازلمش ایکن ، صوکره دکیشدیرلمش .
فکر مزجه (هرکیمکله) بوراده (هرکیم ايله) دن زیاده ذوق وسمعه
ملاعدر .
- ۱۵۵ (بر باد) صفتدر . (ایتک) فعلنه مقارن اولمادجه تعدیه ایده مر .
بناءً علیه بوراده یا کلشدر .

- ۱۵۶ بو مصراعى اولا ،
وردک اولسون هر زمانده یعنی بو بیت القصید
صورتنده انشاد ایتشکن ، بالاخره (هر زمانده یعنی) یرینه (هر دم
فرصتده) بی اقامه ایتشدر .
بو مصراعندن اول ،
عالمک اولمش اصولی شمعی بر طرز جدید
مصراعى تیبیض آراسنده سهواً اونودولمش اولدیغندن علاوه بو یورولماسی
رجا اولونور .
- ۱۵۶ بو مصراعى اولا ،
فکر انسانیت و ناموسی هیچ ایتمه خیال
شکنده یازمش ایکن ، صوکره دکیشدیرمش .
- ۱۵۶ (عقل و مالک) یرینه اولا (فضل و سمرک) یازلمش .
- ۱۵۷ (زورلامقده زورلاقمده) یرینه (ایتکده زور) شیویه موافق
دکلدر .
- ۱۵۹ اما که حقیقتده نهسن وار نه بن وار
مصراعنده کی برنجی (وار) موزون اوقونق ایچون مد اولونق ایجاب
ایدر . حالبوکه توزکجه برکله نک نه ضرورتله اولورسه اولسون تمیدی
چاثر دکلدر .
- اما که حقیقتده نهسن وار نه ده بن وار
شکنده یازسهیدی مصراع هم بو قصوردن ازاده ، هم داها آهنگدار
اولوردی .
- ۱۶۱ (مسدس) یرینه اولا (ترجیع بند) یازیلارق بالاخره شو شکله
قونولمش .
- ۱۶۴ (ترکیب بند) نامی ویردیکی بومسدس ، فضولی به نظیره و فضولی بی
تقلیددر . (خرابات) ک ایکنجی جلدینه (فضولی به تقلید) عنوانیه
نقل ودرج ایتشدر .

- ۱۶۴ (اوجاق) تورکجه ، بناء عليه (سوزافکن اوجاق روان) ترکیبی
یا کاشدر .
- ۱۶۵ قافیه ایله معنی (سروچان) دیکی ایجاب ایدردی : صالینارق
یورین سروقد .
- ۱۶۶ (بالله عکس موجّه قانک) ترکیبی ده بویله . (قان) تورکجه در .
- ۱۶۶ (بیقادی) بی ضیا پاشا سهواً (ییلقدی) شکلنده تبیض ایتمش .
اوراده سهوی ایفا ، بوراده اخطار ایتم .
- ۱۶۷ (بلور) یا کاش . دوغروسی (بلور) در .
- ۱۶۷ (صراحی) عربی در . شاعر سهواً (صراحی) شکلنده یازمش .
- ۱۶۷ (محزون) ایله (خندان) ده کی حرف مدلری برقاچ الف مقداری
تمدید ضرورتی مصرعی پک فجع حاله قویمش .
- ۱۶۸ محمود بک ، بالاخره وزیر و ایکی کره صدراعظم اولان محمود ندیم
پاشادر .
- ۱۶۹ ایجاب وزن بوراده کی (بیوده) بی (بیوده) یازمقدی . فصل که
باشقه یرده بو ضرورته اتباع ایتمش ایدی .
- ۱۷۰ نه رندلر نه قدحکشر ایتمیلر کدران
- مصراعنده کی (کدران ایتمیلر) یا کاشدر . یا (کدار ایتمی) و یا خود
(کدران اولدی) یازمق ایجاب ایدردی .
- ۱۷۰ (ذوق وزهر و تریاق) آراسنده کی ایکی حرف عطفدن بری فضلده در .
شاعرك هانکیسنی قصد ایتمکی بیامدی کمندن عیناً نقل ایتم . مطبوع
نسخه ده ده بویله مسطوردر .
- ۱۷۰ اولا ،
- بورازی حضرت محمود بکدن ایت ایقان
- صورتنده یازمش ایکن ، بالاخره (ایقان) ی (اذعان) ه تحویل ایتمش .
- ۱۷۳ (کدالک) لسانمک آهنگ قاعده سنه و آهنکنه موافق دکلد .
(کدالک) یازمق ایجاب ایدردی .
- ۱۷۸ بو بیت معجم ، لفظ او بونجاغندن باشته بر شی دکلد .

- ۱۸۰ بو اقطمه سلطان عبدالعزیزه ، اوائل جلوسنده وضیا پاشانک مصاحب
وندیم بولوندی بی بر زمانده ، سویلنمشدر . شودورت مصرعه مکافه
بادشاهک اوچ یوز آلتون احسان ایتمش اولدیغنی ضیا پاشانک زمانه
ادراک ایله مهردار لغنی ایفا ایتمش اولان راغب بکدن ، بروسه ده بولوندیغ
زمان ، ایشیتمشدم .
- ۱۸۱ (ای دل) سهو ترتیب ایله (ای دل) چیقمش ؛ تصحیحی رجا
اولونور .
- ۱۸۲ بو قطعه بی شاعر اولا (ایتمز هیچ) ردیفله رباعی اولارق یازمش ،
صوکره هیچلری خذف ایله رباعی بی قطعه یه چه ویرمش . (هیچ) لر
سیلینمش اولمله برابر ، ینه اوقونویور .
- ۱۸۴ ضیا پاشا غزلیاتی نه تهجی ، نه تاریخ صیره سیله قید ایتمش . بن اولا
حروف مجایه ، صوکره ده تاریخ انشاده کوره تصنیف ایتم .
- ۱۸۵ بو غزل شیخ الاسلام عارف حکمت بکه نظیره در .
- ۱۸۶ بو بیتده ذکر ایملن (عاصم) آدلی اوچ شاعرك شو غزلک تاریخ
انشادنده بر حیات اولدیغنی (فطین افندی تذکره سی) ندن منفهم اولیور .
بونلردن اک زیاده یعقوب عاصم افندی خاطره کلکده در . ابن الامین
محمود کمال بک افندی مشارالیهک ترجمه حالی شو صورتله تقریر بو یورورلر :
یعقوب عاصم افندی — موایدن کوتاهیله خلیل رشدی افندی ک
اوغلیدر . تقریباً ۱۲۲۰ ده طوغندی . طریق تدریسه دخول و برمدت
اوقاف دائره سنده مفتش قلمنه دوام ایله بکدن سوکره ، نیابتله بعض
محللره عزیمت ایتمی . ۱۲۶۵ ده طربزون ، ۶۹ ده قبریس ، مؤخرأ
طرنوی ناچی ، ۷۴ ده مصر ، ۷۷ ده مدینه منوره منلاسی اولدی .
۸۰ ده استانبول پایه سنی ، ۸۷ ده استانبول قاضیلغنی احراز ایتمی .
۹۱ ده صدر آناطولی پایه سیله مجلس مشایخ ریاستنه تعیین اولمشدی .
قانون اساسینک حین اعلانده بر غزل هجو آمیز تنظیم ایتمکندن کوتاهیله
نیابتنه تعیین صورتیه استانبولدن تبعید ایلدی سه ده برمدت صوکره
عفو اولنهرق عوت ایلدی . رند مشرب بر ذات ایدی . ۱۳۰۱ ده
وفات ایتمی . قره جه احمد قبرستانده مدفوندر .

- ۱۸۹ ذاتاً (صدا) سسك عكسى در . بناء عليه (دكل عكسى صدانك)
فصیح و صحیح عد ایدله من ؛ نه قادر شایع اولورسه اولسون .
- ۱۹۰ (خلقه خلقه) اصلنده یازلمش اولدیغندن دكیشدیرمدم . طوغروسی
(حلقه حلقه) در .
- ۱۹۳ (مغچه) نك طوغروسی (مغچه) در . و (بجه نك) تشدید ایله
استعمالی نظمه مجازدر .
- ۱۹۵ بو مصراعى شاعر اولا ،
ضیا افکار عصره تابع اول کر راحت استرسك
صورتنده یازمش ایکن ، بالاخره (تابع اول کر) یرینه (اتباع ایت) ی
اقامه ایتمشدر . (استرسك) فعل شرطیسنی ، یوقاریدهده تشبیه ایدلدیکی
وجهله ، بز شیمدی (ایسترسك) شکلنده یازمقده یز .
- ۲۰۷ (طاغیر) تورکجه اولدیغندن مد ایدلك ضرورتیه مصراع معیوب
اولمشدر .
- ۲۰۵ مصراعك اصلی ،
اصول عشق مجنون شمدی کلسون بندن اوکرسون
ایکن ، بالاخره (اصول) کله سی (فنون) ه قلب اولومش .
- ۲۰۶ بو مصراعده (برکون) اولا (بردم) یازیلاروق صوکره تصحیح
ایدلمش .
- ۲۰۶ دوغروسی (ایتدکاریکه) در . دكیشدیرمدم .
- ۲۰۶ (بیلیم نه یمان) اولا (باله نه یمان) ایکن صوکره تصحیح ایدلمش .
- ۲۰۸ روی خاکى ظلم ایله بامال ایدن ظالمرك
زیر خاکك حالتی کلمزی یارب یادینه
- پیتنده کی (روی خاک) ایله (زیر خاکك حالتی) اولا (روی ارض)
(و) حالت زیر زمین ، شکلرنده یازلمش ایکن بالاخره تصحیح ایدلمش .
- ۲۰۸ (شیمدیکی عاجزلرك دعواسنی ... الخ) بیقی غزلک انشادندن خیلی
زمان صوکره تنظیم ایله ابیات سائره یه الحاق ایدلمشدر . زیرا دیگر
بیترلره بو بیتک یازیمی آراسنده اولدجه فرق و تحول وار .

- ۲۰۹ بوغزل نامق کال بلك مشهور غزله نظیره در . و (کمال کامل)
دیدیکی ده مشارالیدر . بوغزلدن صوکره یازلمش غزلنه نه دیوانده ،
نوده باشقه یرده مصادف اولدم .
- ۲۰۷ ضیا پاشانك دیوانده تاریخی الك اسکی اولان بوغزلدر .
- ۲۱۴ مقدم صوکتورمك دستى قیرمق بر ایدی اما
مصراعنك صوكت کله سی اولان (اما) اولجه (کرچه) یازیلاروق ،
صوکره (اما) یه تحویل ایدلمش . اصلنده (کتورمك) ایکن بنم
الجای غفلت و یا سوق اعتیاد ایله (کتیرمك) شکلنده تبیض ایله دیوانه
درج ایتمش اولدیغمه بو حاشیه یی تحریر ایدرکن واقف اولدم .
- ۲۱۵ بو مصراعده کی (کلسه کفتاره) اولا (طوطی طیبی) یازلمشکن
بالاخره سرخ مرکبله تصحیح ایدلمشدر .
- ۲۲۱ عودت ایله تشریفکده ایله تکلم
مصراعنك وزننى بن بولامادم . ذاتاً معناه دهه مناسبت سزدر .
- ۲۲۱ دوغروسی ،
استانبولی ین قدمکله ارم ایله
- اولاجق . سهو تبیض اولدیغی پک اشکار ایکن دكیشدیرمدم .
- ۲۲۴ بو مصراعده کی (ذوقنه) اصلنده (زوقنه) یازلمشدر . طوتدیغم
اصوله کوره ، خطایی مخلنده ایفا ایله بوراده اخطار ایده جکدم .
سهواً تصحیح ایتمش .
- ۲۲۵ فکریغم آرتق یتر حالم خراب
مصراعنده کی (آرتق) اصلنده ناموجود ایکن یوقاریده دیدیکم کی ،
بوننده سهواً تصحیح ایتمش . مطبوع نسخه ده (آرتق) واردر .
- ۲۲۵ (ایتمه عمرم واری) بی سهو تبیض اولاروق ، شاعر (ایتمدی عمرم
واری) شکلنده دیوانه کچیرمش . وزنی ده اخلاص ایتدیکی ایچون ذهولی
بوراده اخطار ایتمکی انب بولدم .
- ۲۲۵ (ایتمه عمرم واری ...) مصراعنك اوکنه کچمش اشارت زائددر .
- ۲۲۷ ضیا پاشا بوراده ده (دشمن) ی واوله یازمش .

- ۲۲۹ (دوشندگه) نك بوكونكي املاى متخذى (دوشونمك) در .
 ورفع التباس ايچون (دوشونمك) يازمالى در .
- ۲۳۰ بومصراعدهكى (بولت) نك بوكونكي املاى معروفى (بولوط) در .
- ۲۳۲ (كورركن) له (اولوركن) و (سانوركن) جوهر كله اعتباريله
 برى برينه قافيه اولاماز . بو پارچه يه ضيا پاشا اولا ،
 عشقك يوزمده ظاهر اولوركن
- مصراعيله باشلامش ايكن بالاخره چيزه رك ، (رؤياده كاهى ...) .
 مصراعندن سوكره وديوانك كنارينه (جان وجهانندن ...) مصراعنى
 علاوه ايتمش .
- ۲۳۴ قان رواندر دیده لردن صبحه دك
 مصراعنى اولا ،
 قان دوكر هجر كله چشم صبحه دك
 شكندنه يازمش .
- ۲۳۵ (پنجك) توركجه در . اسيرلره افنديلرينك حق تصرف وماهيتنى
 كوسترن سنده ديرلر .
- ۲۳۶ سوديكيم ياطوغ ياطوغسون افتاب
 مصراعنى شاعر بالاخره نقراته علاوه ايله تخمس شرقى يي مسدسه تحويل
 ايتشدر .
 اولا ،
- ۲۳۷ اى شاه دنياى وفا
 يازلمش ايكن سوكره (دنيا) كله سى (اقليم) ايله تصحيح ايدلمش .
- ۲۴۲ بولغزك ديوانده حلى مصرح دكلدر . تخمينده ياكليورسه م (سوز)
 اولاجق .
- ۲۴۲ بومصراعدهكى (خانه) نك اصلنده (خ) نك نقطه سى اونودولمش .
- ۲۴۲ (شوبه) توبه وزننده ، مكر وخديعه معنا سنه عربجه بركله در .
- ۲۴۲ (انفصال بولق) استعماله مغيردر .

- ۲۴۶ مکتوب منظومك مرسل اليه (مور على بابا) ايكن سهو ترتيب
 اولارق (نور على بابا) يازلمش . (مور على بابا) صورتنده تصحيح
 ايدلمه سى رجا اولونور .
- ۲۴۶ (اوتاندرسك) بوكونكي املاى صحيح ايله (اوتاندرسهك) در .
 دخى اچزدن اول كتابى ۲۴۷
- بىتى موزون اولق ايچون (مقدم) صفتنك مرادفى بولونان عربجه (اول) دن
 سوكره ، توركجه اسم اشارت اولان (اول) يازلق ايچاب ايدر .
 شاعر تبیض ايدرکن اونومش . مطبوع نسخه ده بوسه و تصحيح ايديله رك ،
 دخى اچزدن اول اول كتابى
 صورتنده يازلمشدر .
- ۲۴۸ (بيك حقايق) له (بيك دقايق) ياكلشدر .
- ۲۵۱ (مزيل) افعال بائندن (ازاله) نك اسم فاعلى در .
- ۲۵۲ بومصراعدهكى (مراثى) ينه افعال بائندن (ارائه) نك اسم فاعلى
 اولوب (كوسترن) ديمكدر . (رائى) كورن و (مراثى) كورون
 اولديغى كجى .
- ۲۵۶ (فهرست شاهان آل عثمان) ي نظاماً وجوده كتيرن (همدى) ايله
 (رشيد) ك ترجمه حالرينى ابن الامين محمود كمال بك افنديدن سؤال
 ايتمش ايدم . شو قيمتدار معلوماتى تحريراً و لطفاً اهدا ايتديلر :
 «همدى محمد افندى — استانبوللى در . (مثنالى) صولاق زاده
 «ناميله معروفدر . ارباب هنر و معرفتنددر . فن موسيقيدده ماهردر .
 «دولت عثمانيه نك تأسسندن ۱۰۵۳ سنه سنه قدر يازديغى تاريخ ۱۲۹۸
 «تاريخنده طبع اولمشدر . ۱۲۷۱ ده باصيلان نسخه ، ييلديرمك
 «وفاته قدر وقايعى محتويدر . (فهرست شاهان) ي پادشاهه تقديم
 «ايدهرك مظهر استحسان اولمشدر [۱] . بومنظومه تاريخنك باشنده
 «مندرج در . ۱۰۶۸ ده وفات ايلشدر .
- *
 *
- «همدئينك منظومه سنى — سلطان محمود اولك جاوسنه قدر — تذييل

« ایدن (رشید) ك هويتنى تعين ايتك ممكن اوله مدى . زیرا او دورده
 « برقاچ (رشید) واردر . بونلك ترجمه حالرنده (ذیل) ه دائر برقید
 « یوقدر . بناء عليه مذیل ، شعراى قضاادن رشید مصطفى [۱۱۷۳] ،
 « شعراذن وقعه نویس چشمی زاده رشید مصطفى [۱۱۸۴] افندیلردن
 « بری میدر ؛ یاخود دیگر بر رشیدمیدر ، کشف ایتك مشکل در . ذیل
 « - وقعه نویس اولماسنه نظراً - چشمی زاده یه نسبت اولنه بیلیرسه ده حکم
 « قطعی ویربلاه من .

*
*

« کتابخانه فقیرده (۲۵۴) نومرولو مجموعه ده (حلمی) نامنده بر
 « شاعر كده ذیلی واردر كه همدی نك بر اقدینی نقطه دن - رشید كبی -
 « محمود اولك جلوسنه قدر یازمشدر . بوذات ، سلطان محمود اول زماننده
 « اندرون رجاندن بولنان شاعر حلمی عبدالحلیم (ینه اوزمانده وفات
 « ایشدر) و نخلبند جامی امامی و سرای عامر ده قراخواجی استانبوللی
 « حلمی عبدالله [وفاتی : ۱۱۶۷] افندیلرله شعراى وزراذن استانبوللی
 « حلمی مصطفى پاشادن [۱۱۷۳] هانکیسیدر ؟ .. یاخود بونلردن بشقه
 « بر (حلمی) میدر ؟ .. تعین ایتك غیر قابل در . ذیلک (حلمی عبدالحلیم) ه
 « اسنادی مناسب کورونورسه ده آله سند اسناد یوقدر .

*
*

« همدی بی کفلی (عبدالجلیل رمزی) ده سلیم ثالثه قدر تذیل
 « ایشدر كه خط دستیه محرر نسخه ، بایزیده کتاب خانه عمومیده در .
 « بو شاعر ، رشید و حلمی نك ذیللرینی کورمه مش ، یاخود کوردیکی
 « ماله نظر دقته آلامشدر . بونلردن بشقه ذیللر ده اولماسی محتمل در .

*
*

« بزم الفتندن سنه لرحه مستفید اولدیغمن معارف ناظر اسبقی منیف پاشا
 « مرامكده (داستان آل عثمان) ی واردر ، مطبوعدر .

[اوجی سلطان محمد رابعه . س . ن]

ذیل

ضیا پاشا سوریه ولایتندن قونیه والیلکنه نقل ایددیکی زمان ، طریق عزیمتی
 استانبولدن تعین ایدلمش و بیك تورلو محن و مشاق ایله یکی محل مأموریتنه واصل
 اولایلمشدی . اوصیره ده انشاد ایتمش اولدیغی شو اوج بیٹی آیدین والی اسبقی
 فضلاى وزراذن ناظم پاشا حضرتلری تودیع ایتدیلر . ناظم پاشا حضرتلری ضیا
 پاشایی شخصاً طایبانه لردندر :

والی شام اوله رق اوج بچق آی
 قونیه یه صکره کورندی کیتك

طاغده طو کدم اووالرده یاندم
 مرسین اوستی قره مانه کیدرك

کوستره کوستره کرم و سردین
 دنیه بی قونیه بی او کرتدی فلك

ختم

شاعر اعظمك مرثیه سی

همیشه عادتک شوق و شطارت ،
 کولردک جمله اشیا به دمنده ؛
 نه آفتدک بو حکمت عالمنده !..
 بوتون آفاقه قارشی پر حقارت ،

کدرله آکلنیر ، شادان اولوردک ؛
 بوکون دانا ، یارین نادان اولوردک .

— ۳ —

اولانلردن بری سنسین مسبب
 جهان شعرده بر انقلابه .
 تمام اسبابی شرح ایتمک نه موجب !..
 ظفر نامرک - که بر طاق ظفر در -
 که فتح ملک معنایه اشارت ،
 ویرردی اهل معنایه بشارت ،
 که آتی ادب پرزیب و فردر ؛

طلوع فکر حریتله روشن ،
 حقیقت منکشف ، بزم سخن شن .

— ۴ —

بو خلقه تر جان اولمقده سین سن
 کیدوب صیتک زمیندن آسمانه ؛

ضیا پاشا

— ۱ —

ضیا ، ساعیسی بر قوم غریبک
 سن اولدک بازگاه ذی الجلاله .
 نه اولدی درگه حقندن نصیبک ؟..
 نه دیرلر آسمانلیر بو حاله ؟..
 نکاهک نزد باریدن زمینه
 دوشوب آمانلی قیلمقده تجدد .
 اولور تیغ زبانک ظالمینه
 حقیقت برله برق انکیز تهدید .

طولار سخن وطن اول دم ضیادن ،
 آگارلر نامکی یردن ، سهادن .

— ۲ —

جهانده خود پرستان کبارک
 آلیردک عجیبی تشهیردن ذوق ؛
 فقط اثبات ایدردک اقتدارک :
 دیلر سهک کوستروب مادونی مافوق .

حضور حاكم مطبقده سين سن ؛
 كلير نالشرك بوخا كدانه .
 فضاي لامكان محشر ملكدن
 ايدر لر انتظار حكم اعلام ؛
 اكر ديرسه كده مظلوم اولدى اسلام :
 سكا شاهد چيقار يردن ، فلكدن .

ضيا سنسين بوجعيتده معصوم ،
 قالاتر جمله مسئول و محكوم .

عبدالرحمن مامد

رجب ، ١٢٩٧

SATINALMA

19 -11- 1993

F. BAŞARAN

٧ - يكي مطبعه